

Anvisning att med vattenbehandling bota choleraan.

Lagberg, Johan Olof,

46 Ea Br.

National Library
of Sweden

med
Hydrater
(m)
o

ANVISNING
att med vattenbehandling bota
Cholera,
af
J. O. Lagberg.

Så väl i den af ålder kända cholera, som i den, hvilken först för par decennier sedan såsom härjande farsot satte Europa i förskräckelse, har ingen annan kurmethod lemnat så lyckliga resultat som vattenkuren. Den patient, som har sina matsmältningsorganer i godt tillstånd och framför allt sin hud frisk och kraftig, kan vara rätt säker, att genom behörig vattenbehandling lyckligt öfvervinna sjukdomen.

Dennes första skifte, som, då döden kommer genom slag (såsom ej sällan i början af den asiatiska cholera-epidemiens utbrott), ofta öfverses eller ej finnes, kan annars räcka dagar, ja hela veckor, och företer då följande sjukdomstecken: belagd tunga, känsla af öfverfull mage, tryckning i maggropen, äckel, uppstötningar, knip, sjuklig afföring, minskad urin- och salivflytning, torr, kall hud, infallet, missfärgadt anlete och sorglig min; mellanåt hufvudvärk, ringning för öronen, tyngd i hufvudet,

svindel, allmän matthet och olust, långsam, matt puls, reumatisk smärta, flygtigt genomträngande kroppen från fötterna till nafveln.

Det sämsta patienten nu kan göra är att tillgripa kryddiga, bittra, spirituösa, med ett ord hetsiga och retande medel; det bästa åter, att motarbeta den hotande sjukdomen med medel, som förfriska huden och tarmkanalen, d. v. s. de organer, som det åligger att genomföra kritisk brytning. Ett sådant medel och det förnämsta är kallt vatten. Således, om patienten saknar rik kroppsvärme, packar man honom i torr filt, med kringbäddning af varma krus eller dylikt, till stark upphettning, hvarefter han omedelbart packas om i kallvåt lakan till förnyad upphettning och, såsom önskligt är, svettning. Vinnes ej den senare, som alltid skall följas af kallt sköljbad, eller af helbad, om till detta finnes tillfälle, så gör man på den starkt upphettades torra hud en stark frottering med grof, kallvåt handduk: hvilket bad (packniug med frottering) förnyas flera gånger om dagen tills svettning vinnes. För patienter med torr, spröd hud passar bad i vattenångor särdeles väl. Under tiden dricker patienten friskt vatten så mycket törsten begär; men endast i små portioner då svettning eger rum. Jemte denna åtgärd kan tjenligen användas ett eller annat,

med afseende på patientens större eller mindre mått af kroppsvärme, mer eller mindre svalt och längre eller kortare sittbad med manualgnidning på magen, äfvensom luftbad med bestrykning. Mellanåt, och i synnerhet om nätterna, skall patienten bära tjock neptungördel och sorgfälligt underhålla full kroppsvärme.

I de fall, der dessa åtgärder kunnat användas och blifvit behörigen använde, når feberkylan och hettan derefter aldrig någon betydlig höjd och lifskraftens organiska reaction, under sjukdomens fortgående utveckling, uttalar sig i symptomter liknande dem, som framträda i det inflammatoriska skiftet af en vanlig nervfeber. Under det den sjuke ännu känner kyla i huden, förekommer det honom som om glödande värme invärtens strömmade ner från bröstet till underlifvet. Han klagas öfver brännande smärta i maggropen och kring nafveln, hvilken smärta mycket ökas genom yttre värme och tryckning, äfvensom öfver en tryckande, då plåga under de mjuka reffbenen på båda sidor. Värk i hufvudet och öfver korset antingen uppstår först nu, eller, om den fanns förut, tilltager mycket. Småningom blir huden het och pulsen kännes i extremiteterna tät, hastig, full, hård. Törsten efter kallt vatten tilltager, den sjuke vill dricka hvarje minut och slukar ifrigt.

Lyssnar man lydigt till naturens röst, så kan man med största möjliga säkerhet påräkna lycklig utgång af sjukdomen. Man låter då patienten fritt dricka kallt vatten så mycket han önskar, äfven om uppkastning inträffar, använder kylande omslag på alla af inre hetta lidande ställen, med ledning af välbekommande, verkställer allmän, måttlig afkylning, när hela kroppsytan blir sjukligt varm, än medelst ofta förnyad allmän öfvertvättning med kallt vatten, än medelst stora, kylande omslag, eller bäddning i kallvått lakan, sittbad, halfbad, helbad i 12 å 18 gr. varmt vatten, allt efter som man till det ena eller andra svalknings sättet har tillfälle och efter patientens val. För öfrigt använder man flitigt svala lavementer, håller sjukrummets luft ren och sval och låter patienten njuta syrliga bärsaft och dylikt om han så önskar. I mon som genom allt detta öfven den inre hettan och törsten aftaga, minskar man de kylande åtgärderna och söker i vått lakan slutligen framkalla svettning. Vinnes ej en sådan, varm och kritisk, då öfvergår sjukdomen till dess nervösa skifte.

Om i detta skifte, hvarunder den organiska reactionens öfverdrifna grad af hetta icke mer finnes, såsom vanligt, kramp tillkommer i extremiteterna, lindrar man den dels genom stark gnidning med varm, i kallt vatten doppad, hand,

dels genom våta, värmande omslag. Under detta skifte kan patienten, om matlust återkommer, tjenligen njuta simmiga soppor, t. ex. sagusoppa med litet vin, köttsoffa kokad med risgryn etc. För öfrigt påskyndas tillfriskningen genom kallvåt, daglig morgonbeströkning och åtminstone något bad på dagen, t. ex. luftbad eller sittbad, och den vid det hetsiga skiftet aflagda vattengördeln återtages, åtminstone för nätterna, så länge underlivvet på något sätt lider, vare sig af kramp och kolikplågor, af uppkastning, utsot eller förstoppning.

Men om ändamålsenlig behandling ej blifvit företagen under feberhettan, då tilltager ögonblickligen den inre branden och beklämningen i magtrakten, högsta ångest fattar den sjuke och, under kolrande rörelser i tarmkanalen uppkastas plötsligt, först magens innehåll af dryck och födoämnen och sedan i oerhörd myckenhet ett äckligt, surt, aldrig af galla färgadt slemvatten. Merendels sker, utan att den sjuke förmår hindra det, på samma gång utföre, såsom drifven utur en spruta, en afföring af mycket slemvatten, som, i början utan flockor, sedermera befinnes blandadt med sådana, och hvilken afföring, jemte uppkastningen, förnyar sig kanske 20 gånger i timmen. Redan vid första uppkastningen förlorar patienten van-

ligen all kraft till sjelfständig rörelse och öfverfall, särdeles vid ansträngning eller extremiteternas rörelse och vidröring, af den plågsammaste kramp i dessa. I mon af tilltagande kramp blir huden, särdeles på extremiteterna, blåaktig, blåfläckig, kall och skrynkelig. Med aftagande krampanfall inträder kallsvett och högsta grad af maktlöshet. Den sjuke är nu alldeles sömlös, kastar sig oroligt af och an, mest klagande öfver den inre brännande hettans qual.

Under tilltagande häftighet i de angripne symptomerna, blir pulsen i de yttre kroppsdelarna allt svagare och mindre, slutligen trådformig, hvarvid hudens temperatur allt mer sjunker. Törstens glöd begär i hvarje ögonblick friskt vatten. Hicka tillkommer. Naglarna bli svartblå. Den slutligen iskalla, blågrå huden liknar, för vidröring med handen, blött läder. Nu utbildar sig fullkomligt det karakteristiska cholera-utseendet, som det redan är en fasa att närmare beskrifva.

Äfven i denna förtviflade belägenhet bör man ihärdigt fortsätta vattenbehandlingen, enligt symptomernas anvisning. Således låter man, för att släcka den inre branden, oupphörligt bjuda törsten friskt, kallt vatten, med syrlig tillsats, om patientens smak så äskar, och verkställer den starkaste yttre afkylning — medelst is-

blandade, kylande omslag eller slitig och ömrig begjutning med kallaste vatten på maggropens heta trakt. Samtidigt och för att mildra krampen i extremiteterna, för att värma och främja blodomloppet, gnider man dessa kraftigt med varma, våta händer eller, om dertill finnes tillfälle, lägger patienten i 20 à 30 gr. varmt, knappt halfalns djupt karbad, hvarunder nyssnämnde åtgärder träget fortsättas. Vid saknad tillfälle till detta bad lägges patienten, inslagen i vått linne, på halmbädd, för att der, genom frottering och kringbäddning med uppvärmningsmedel, återvinna blodomlopp och värme i de yttre kroppsdelarna och för att icke i bättre sängkläder ha ett hinder för de utvärtas svalkningsåtgärdernas fortsättande. — Har ändamålet härmed vunnits — invärtas lugn och yttre värme — då går man småningom till den behandling, som uppgafs såsom passande för sjukdomens nervösa skifte.

Har sjukdomen uppnått sin högsta höjd, d. ä. när äfven bukens hud — som i det längsta kännes varm — hunnit kallna, kräkningarna upphört, patienten ej vidare vet af de fortgående uttömningarna af blodvatten etc. genom stolgången, hjertats slag ej mer är märkbart och den inandade luften utandas kall, då finnes föga rum för hopp om patientens vederfående; men icke ens i denna yttersta nöd må man all-

deles misströsta. Har man varit i stånd att, med biträde af mechaniska uppvärmningsmedel, någorlunda höja temperaturen i armar och ben m. m. och nu verkställt antingen en kort neddopning i kallt vatten eller hastig, ganska kall afrifning, utan att se denna åtgärd åtföljas af ringaste tecken till reaction, då bör man inställa alla curativa åtgärder, heldre än att vidtaga möjligen skadliga. Märkvärdigt är, att man sett patienter, t. o. m. utur detta djup af elände och lifsfara och sedan de förlorat allt medvetande, plötsligen vakna upp till full sans och till — full helsa. I denna förskräckliga belägenhet må man således åtnöja sig med patientens inbäddande i vått lakan, på det sätt, att måttlig kroppsvärme vinnes och underhålles. När här, emot all sannolikhet, de flyende lifsandarna återvända, då inträder tillämplighet af hvad som för sjukdomens behandlande under dess nervösa skifte ofvan anfördes.

Söderköping, 1833. N. F. Tengzelius

Exemplaret kostar 2 sk. rgs.